

**Ministerstvo vnitra
Odbor bezpečnostní politiky
Oddělení bezpečnostně právní**

Praha 30. srpna 2019
Počet listů: 5

Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k pořizování záznamů policistů při výkonu služby

(aktualizace k 16.10.2014, po nabytí účinnosti zák. č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů, občanský zákoník (dále jen NOZ) dnem 1. ledna 2014, a k 30.8.2019 po nabytí účinnosti nové úpravy ochrany osobních údajů a v reakci na některé problémy z praxe.)

Shrnutí:

Pořizování audio, videozáznamu nebo fotografie policistu při výkonu služby člověkem na místě veřejnosti přístupném, včetně záběrů na identifikační číslo či registrační číslo služebního vozidla není v rozporu se zákonem. Příslušníci Policie ČR při plnění zákonných úkolů vystupují jako úřední osoby a vykonávají působnost orgánu veřejné správy a fyzické osoby mohou pořizováním záznamů policistů při výkonu služby přiměřeným způsobem zejména kontrolovat výkon veřejné moci, uplatňovat svoje právo na informace, právo pořizovat záznamy pro zpravodajské, umělecké účely nebo pro účely ochrany práv a svobod.

Ze strany pořizovatele záznamů však nesmí dojít k pořizování záznamů (či dalšímu nakládání s nimi), které by zasahovalo nad míru přiměřenou situaci do osobnostních práv policistů či třetích osob. V zásadě platí, že policista je povinen strpět pořizování audio, video záznamů nebo fotografií při výkonu služby jinou osobou.

Ve věci pořizování záznamů policistů při výkonu služby dochází **ke střetu několika vzájemně protichůdně působících práv a povinností**. Jde jednak o povinnosti policistů plnit úkoly policie v souladu se zákonem, o práva všech lidí (včetně policistů) na ochranu osobnosti, práva osob na informace a o související problematiku tzv. zákonných licencí k pořizování záznamů osob.

V zásadě jde o to, že policisté při plnění svých úkolů **vystupují jako úřední osoby a vykonávají působnost orgánu veřejné správy**, současně však **zůstávají i osobami**, kterým přísluší různá práva, včetně práva na ochranu osobnosti. Uvedené postavení **policisty jako úřední osoby tak omezuje jeho práva jakožto osoby**. **Neznamená to** však, že by policista ve službě právo na ochranu své osobnosti ve smyslu čl. 10 Listiny základních práv a svobod a § 81 až 83 zák. č. 89/2012, Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ) o právu na ochranu osobnosti **úplně ztrácel**.

Jak uvádí judikát 30 Cdo 1798/2007¹: „O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde mimo jiné tehdy, kdy je zásah dovolen (resp. jeho možnost je předpokládána) zákonem. Takovýto zásah, podmíněný **výkonem jiného subjektivního práva nebo zákonem stanovené povinnosti**, zůstává povoleným za předpokladu, že k němu došlo **přiměřeným způsobem** v mezích určených zákonem.“ Jde tedy o situace, které jsou výjimkou z obecného pravidla, že záznam zachycující jakýmkoliv způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné **jenom s jeho svolením** (§ 84 NOZ). Toto obecné pravidlo se týká policisty **pouze v době mimo službu**, stejně jako každého jiného člověka.

Judikát v první řadě zmiňuje „**zákonem stanovenou povinnost**“. Policista při plnění zákonných úkolů **vystupuje jako úřední osoba a vykonává působnost orgánu veřejné správy**. Tuto svou roli velmi často plní přirozeně zejména na veřejně přístupných místech. **Zákon s tímto jejich působením na veřejnosti výslovně počítá**, a za tím účelem stanoví i závazná pravidla prokazování příslušnosti k policii (viz § 12 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen ZoP). Mimo jiné policista může prokazovat svoji totožnost i tím, že plní úkoly ve stejnokroji, se zřetelně viditelným identifikačním číslem, přičemž podoba a nošení stejnokroje jsou závazně upravené ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 460/2008 Sb. (§ 4 – způsob vnějšího označení policie). **Právní řád tedy výslovně počítá s tím, že při plnění úkolů policie bude příslušnost policisty k policii viditelná a zjiitelná všem přítomným osobám**, bez ohledu na to, zda se těchto osob úkon týká či nikoliv, či zda se situace odehrává na veřejnosti či nikoliv. Identifikační číslo policisty je jeden z nejdůležitějších identifikačních znaků policie umožňující nepřímo dohledat jeho totožnost.

Kromě toho uvedený judikát zmiňuje i **výkon jiného subjektivního práva**. Zde v případě zaznamenávání úkonu policisty půjde zejména o **situace tzv. licenci**, tedy zákonných dovolení, resp. výjimek z obecného zákazu pořizovat záznam týkající se fyzické osoby bez jejího souhlasu, které upravuje § 88 a 89 NOZ. Tzv. **úřední licence**, tj. pořizování záznamů na základě zákona pro účely úřední², upravená v § 89 NOZ, zde při nahrávání policisty osobou, která není přítomná jako úřední osoba, nepřichází v úvahu. Naopak zde může být nahrávání policisty výkonem **licence umělecké, vědecké či zpravodajské**³. Tj. nikdy není předem vyloučeno, že osoba zaznamenávající činnost policisty tak činí jakožto výkon svého zákonem upraveného subjektivního práva na výkon činnosti umělecké, vědecké či zpravodajské.

¹ Obdobně též viz odůvodnění judikátu sp.zn. 30 Cdo 57/2005.

² Viz např. oprávnění policie pořizovat záznamy pro plnění svých úkolů dle § 62 ZoP.

³ § 89 NOZ: *Podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také poříditi nebo použít přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.*

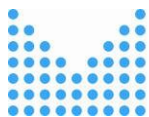

V dnešní době **může být novinářem či zpravodajem fakticky kdokoliv**, kdo se této činnosti věnuje (nejde o nějaký typ státem koncesované či povolované činnosti). Nemusí jít dokonce ani o činnost výdělečnou, ani činnost organizovanou, a může tak jít i např. o prosté zveřejňování informací jednotlivcem prostřednictvím internetu (např. blogováním, zveřejňováním nahrávek na internetu, účastněním se diskusí apod.). Proto **není nikdy vyloučeno, že osoba nahrávající jednání policisty na veřejnosti tak činí jakožto výkon svého ústavně založeného práva vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace** (čl. 17 Listiny základních práv a svobod). Toto právo lze přitom dle zmíněného ustanovení omezit pouze zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. Takové zákonné omezení pro řešené případy dáno v současné době není.

Pořizováním záznamů lze také **kontrolovat výkon veřejné moci**. Záznamy pak lze poskytnout k využití Generální inspekci bezpečnostních sborů, kontrolním orgánům policie, sdělovacím prostředkům nebo je zveřejnit na internetu, např. i na jedné ze sociálních sítí. Účelem je především zdokumentování podezření na porušení zákona ze strany příslušníka Policie ČR. § 88 NOZ dokonce výslovně upravuje, kdy pořízení nebo použití záznamu umožňuje **výkon nebo ochranu jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob** (např. jako důkaz proti policistovi v trestním, kázeňském či občanskoprávním řízení) nebo pokud **někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu** (např. zveřejnění protiprávní činnosti policistů jinou osobou než zpravodajem).

Třetím aspektem zmíněným judikátem je **přiměřenost** záznamu. Za nepřiměřené lze např. považovat záběry na detaily fyziognomie policisty/ky (poprsí, nohou apod.), které nesouvisí s prováděným úkonem, záběry odhaleného policisty/ky nebo snímání postřeleného nebo jinak zraněného policisty apod. V případě snímání třetích osob lze za nepřiměřené považovat např. snímání těžce zraněné osoby bez jejího souhlasu nebo snímání těla oběti.

Tyto případy lze považovat za zásah do soukromých, konkrétně osobnostních, práv. Na základě **výzvy policisty dle § 114 ZoP je každý povinen zanechat pořizování takového záznamu**. Tuto výzvu policista použije i v případě, že pořízením záznamu by mohl člověk narušit nebo mařit policejní úkon (např. přímým přenosem pohybu zásahové jednotky policie kolem objektu s únosci televizním štábem, omezování policisty v pohybu či v provádění zákroku rukou držící telefon apod.). Podobně nelze aprobovat ani skutek, jehož účelem není primárně pořízení záznamu, ale spíše jednání charakteru schválnosti (strkání mobilního telefonu až před obličej). **Policista** v takovém případě **vykáže nahrávající osobu/y dle § 43 písm. a) nebo b) ZoP z místa události**, min. do přiměřené vzdálenosti. Nelze ale za nepřiměřené považovat např. nahrávání (či zveřejnění záznamu) bezradného policisty při úkonu, který čelí nepřijemným dotazům, urážkám či vyhrožování nějaké osoby, nebo policisty, který se dostane do verbálního či fyzického konfliktu s jinou osobou. Podobně je třeba odmítnout někdy se vyskytující případy zneužívajícího výkladu, kdy je mobilní telefon policistou označen za „zbraň“ a pod touto záminkou je vymáháno jeho odložení nebo ukončení záznamu, ač je použití mobilního telefonu (nadto se spuštěným záznamem) jako zbraně i s ohledem na okolnosti a jiná reálně

hrozící rizika krajně nepravděpodobné (a do důsledku dovedeno by pak nebylo možno pořizovat nahrávku žádným záznamovým zařízením, tedy vůbec).

V praxi tak často může docházet ke kolizi základních práv stojících na stejné úrovni, konkrétně politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, a porušením primárně soukromo-právních norem může být spáchán **občansko-právní delikt**. V takovém případě je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým (viz 30 Cdo 4098/2008 a IV. ÚS 154/97).

Proto až na výše uvedené případy zjevné nepřiměřenosti nahrávání třetích osob a maření úkonů policie **nemůže policie proti takovému porušování občanskoprávní ochrany osobnosti zasahovat** (bez ohledu na to, zda je dotčena ochrana osobnosti policisty nebo třetí osoby). V těchto případech je věcí samotného policisty nebo třetí osoby, jejíž ochrana osobnosti byla dotčena, bránit se standardní **žalobou na ochranu osobnosti** u civilního soudu. V případě, že by šlo o neoprávněné automatizované zpracovávání osobních údajů, např. formou on-line přenášovaných či zveřejňovaných audio-video záznamů (bez zákonného titulu pro zpracování dle čl. 6 odst. 1 GDPR) může taková osoba podat **oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů**.

Častým důvodem k takovému podání je pořizování záznamů za účelem skandalizování, zesměšňování, pomlouvání, snížení vážnosti nebo způsobení újmy na cti a narušující osobní integritu policistů jednoznačně identifikovatelných na záznamu, např. prostřednictvím veřejně přístupných internetových sociálních sítí, např. Facebook, Twitter, Instagram, Skype, Myspace, LinkedIn nebo YouTube, internetových serverů pro sdílení videosouborů, např. YouTube nebo streamovacích serverů. Zde již primárním účelem zveřejnění není ochrana vlastních práv či kontrola veřejné moci. Podobné zneužití však opět nelze a priori předjímat a s odkazem na toto riziko v pořizování nahrávky paušálně předem bránit.

Pokud jde o otázku, která se někdy ve výše uvedených souvislostech klade, a to jak je to s legálností nahrávání **osobního identifikačního čísla policisty a registrační značky služebního vozidla**, lze uvést, že jednotlivé případy zaznamenávání těchto čísel se nepovažují za porušení pravidel ochrany osobních údajů už z toho důvodu, že právní úprava ochrany osobních údajů se vztahuje pouze na zcela nebo zčásti **automatizované zpracování osobních údajů** nebo neautomatizované zpracování v evidencích, rejstřících apod. (čl. 2 odst. 1 GDPR).⁴

⁴ V tomto případě lze dovodit, že **nedochází k porušení ochrany osobních údajů** i z důvodu, že možnost identifikovat policistu má pouze správce evidence identifikačních čísel, popř. některý zákonný příjemce osobních údajů, který má přístup k informacím z této evidence. Tuto možnost nemá, a to ani nepřímo, jiný občan. Riziko zneužití takového údaje je proto minimální, stejně jako riziko pro práva a svobody subjektu údajů (dotčeného policisty). **Obdobná argumentace platí i pro registrační značky služebního vozidla.**

Navíc dle vyhlášky MV č. 460/2008 Sb., o vnějším označení policie a prokazování příslušnosti k policii je identifikační číslo jedním z odznaků policie, které **má být viditelně umístěno na služebním stejnokroji právě za účelem identifikace. Právo tedy výslovně předpokládá uveřejnění faktu, že ten který policista má to které identifikační číslo a počítá tak také implicitně s tím, že si je každý může i jakkoliv zaznamenat.**

Uvedená pravidla platí jak pro případy, kdy policisté plní úkoly či provádějí úkony na veřejnosti, tak v případě, že tak činí v prostoru soukromém.

Závěr:

Z výše uvedeného obecně vyplývá, že policista je v zásadě povinen strpět pořizování záznamů nebo fotografií při výkonu služby jinou osobou. Pokud se domnívá, že tímto jednáním došlo k nepřiměřenému zásahu do jeho osobnostních práv, může se bránit zejména občanskoprávní cestou.

Mgr. Radek Šubrt
zástupce ředitel odboru